

Grönbok om den kulturella och den kreativa sektorn

Kulturdepartementet

2010-06-01

Dokumentbeteckning

KOM(2010) 183

Grönbok Att ta tillvara potentialen i den kulturella och den kreativa sektorn

Sammanfattning

I grönboken konstateras att under de senaste årtiondena har världen rört sig i allt snabbare takt. För Europa och andra delar av världen har den snabba utvecklingen av ny teknik och den ökade globaliseringen inneburit en radikal vändning från traditionell tillverkning till tjänster och innovation. Den kulturella och den kreativa sektorn har därmed fått ökad betydelse.

För att den kulturella och den kreativa sektorn på bästa sätt ska kunna dra nytta av de möjligheter som den kulturella mångfalden, globaliseringen och digitaliseringen erbjuder är utmaningarna, enligt grönboken, följande:

Att skapa **grundförutsättningar** genom att ge företagare större möjligheter att experimentera och göra innovationer samt få tillgång till finansiering och den rätta sammansättningen av färdigheter,

att hjälpa den kulturella och den kreativa sektorn utvecklas i sin **lokala och regionala miljö** som en startpunkt för en starkare **global närvaro**, inbegripet via ökat utbyte och ökad rörlighet,

att gå mot en kreativ ekonomi genom att rikta **sidoeffekterna** av den kulturella och den kreativa sektorn mot en bred skala av ekonomiska och sociala sammanhang.

För att stimulera debatten ställs i grönboken ett antal frågor om hur den kulturella och den kreativa sektorn i högre grad kan tas till vara.

Grönboken presenterades i Bryssel den 29 april 2010 och kommissionen inbjuder aktörer och organisationer att lämna synpunkter fram till 30 juli 2010.

Regeringen välkomnar att kommissionen lyfter fram den kulturella och den kreativa sektorns potential.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I det andra målet i den europeiska kulturagendan uppmanar kommissionen EU att ta tillvara kulturens potential som en drivkraft för kreativitet och innovation inom ramen för Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

Kulturagendan fick stöd i rådets resolution i november 2007 och av Europeiska rådet i december 2007. I sina slutsatser från december 2007 bekräftade Europeiska rådet den kulturella och den kreativa sektorns betydelse inom ramen för Lissabonagendan samt behovet av att stärka deras potential, särskilt vad gäller små och medelstora företag.

I andra slutsatser har rådet betonat behovet av att stärka kopplingen mellan utbildning och den kulturella och den kreativa sektorn samt att till fullo utnyttja den potential som små och medelstora företag kan tillföra den kulturella och kreativa sektorn. Rådet har också manat till bättre synergieffekter mellan kultursektorn och andra sektorer inom näringslivet och till starkare kopplingar mellan kulturpolitik och annan relevant politik.

Grönboken bygger på de rekommendationer och goda exempel som fastställts av två nationella arbetsgrupper bestående av experter, en för den kulturella och kreativa sektorn och en för synergier mellan kultur och utbildning, samt på två plattformar från det civila samhället, om den kulturella och kreativa sektorn och tillgång till kultur. De två plattformarna inrättades inom ramen för genomförandet av den europeiska kulturagendan.

Grönboken bygger också på ett antal oberoende studier och rapporter som nyligen gjorts för kommissionens räkning samt på strategier som utarbetats i medlemsstaterna i syfte att ta tillvara den kulturella och kreativa sektorns potential. Slutligen återfinns här några av de budskap som framfördes under det europeiska året för kreativitet och innovation, särskilt vad gäller behovet att bygga nya broar mellan konst, filosofi, vetenskap och näringsliv. Avsikten med grönboken är att starta en debatt kring vad som behövs för en verkligt stimulerande kreativ miljö för EU:s kulturella och kreativa sektorer. Den innehåller en mångfald av perspektiv, från företagsmiljö till behovet av att öppna ett gemensamt europeiskt kulturutrymme, från kapacitetsuppbyggnad till utveckling av färdigheter och PR för Europas kreativa talanger på världsarenan.

1.2 Förslagets innehåll

I grönboken konstateras att under de senaste årtiondena har världen rört sig i allt snabbare takt. För Europa och andra delar av världen har den snabba utvecklingen av ny teknik och den ökade globaliseringen inneburit en radikal vändning från traditionell tillverkning till tjänster och innovation. Fabriksgolven ersätts efter hand med kreativa gemenskaper som har som råvara sin förmåga att tänka ut, skapa och göra innovationer.

I denna nya digitala ekonomi väger det immateriella värdet i allt högre utsträckning tyngre än det materiella värdet när konsumenter letar efter nya och berikande ”upplevelser”. Förmågan att skapa sociala upplevelser och nätverksarbete blir nu en faktor som avgör konkurrenskraften.

Om Europa vill behålla sin konkurrenskraft i denna föränderliga globala miljö måste man skapa de rätta förutsättningarna för kreativitet och innovation som får blomstra i en ny företagskultur.

Det finns, enligt grönboken, mycket outnyttjad potential för tillväxt och sysselsättning i den kulturella och den kreativa sektorn. I detta syfte måste Europa kartlägga och investera i nya källor för framväxt av intelligent, hållbar tillväxt som kommer alla till del. Det framtida välståndet beror i hög grad på hur vi använder våra resurser, kunskaper och kreativa begåvningar för att främja innovation.

Europas kultur- och konstsektorer har verkligen potential att möta dessa utmaningar och på så sätt bidra till Europa 2020-strategin och några av dess ledande initiativ som Innovationsunionen, den digitala dagordningen, hanteringen av klimatförändring, En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen eller Industripolitik för en globaliserad tid.

Av många nyligen genomförda studier har det framkommit att den kulturella och den kreativa sektorn utgörs av högst innovativa företag med stor ekonomisk potential och är en av Europas mest dynamiska sektorer som bidrar med cirka 2,6 % till EU:s BNP och har hög tillväxtpotential, samt ger kvalitetsjobb till cirka fem miljoner människor i EU:s 27 medlemsstater.

Vidare har kulturinnehåll väsentlig betydelse för utbredningen av informationssamhället och det främjar investering i infrastruktur och tjänster för bredband, i digitalteknik samt i ny konsumentelektronik och telekommunikationsapparater.

Förutom det direkta bidraget till BNP är den kulturella och den kreativa sektorn också viktiga drivkrafter för ekonomisk och social innovation i många andra sektorer.

Vidare framgår av grönboken att den kulturella och den kreativa sektorn kan via partnerskap med utbildningssektorn även få stor betydelse när det gäller att utrusta Europas medborgare med de färdigheter inom skapande,

företagande och kontakter med andra kulturer som de behöver. I denna mening kan den kulturella och den kreativa sektorn stödja de europeiska centrumen för spetskunskap och hjälpa oss bli ett kunskapsbaserat samhälle. Samtidigt främjar dessa färdigheter efterfrågan på mer varierande och avancerade innehåll och produkter. Detta kan forma morgondagens marknader på ett sätt som är bättre anpassat till Europas tillgångar.

Genom dessa spridningseffekter erbjuder Europas kulturella och kreativa sektorer en väg mot en mer kreativ, mer sammanhållande, miljövänligare framtid med ökat välbefinnande.

För att den kulturella och den kreativa sektorn på bästa sätt ska kunna dra nytta av de möjligheter som den kulturella mångfalden, globaliseringen och digitaliseringen erbjuder är utmaningarna, enligt grönboken, följande:

Att skapa **grundförutsättningar** genom att ge företagare större möjligheter att experimentera och göra innovationer samt få tillgång till finansiering och den rätta sammansättningen av färdigheter,

att hjälpa den kulturella och den kreativa sektorn utvecklas i sin **lokala och regionala miljö** som en startpunkt för en starkare **global närvaro**, inbegripet via ökat utbyte och ökad rörlighet,

att gå mot en kreativ ekonomi genom att rikta **sidoeffekterna** av den kulturella och den kreativa sektorn mot en bred skala av ekonomiska och sociala sammanhang.

Grönboken lyfter fram att vid en tidpunkt när vissa av EU:s internationella partners redan i stor utsträckning utnyttjar de mångfasetterade resurserna inom den kulturella och den kreativa sektorn måste EU utarbeta ett strategiskt tillvägagångssätt för att dess kraftfulla och attraktiva kulturtillgångar ska bli en grund för en stark kreativ ekonomi och ett sammanhållande samhälle.

Att utveckla kulturella och kreativa näringar – frågor för konsultation

För att stimulera debatten ställs i grönboken ett antal frågor om hur den kulturella och den kreativa sektorn i högre grad kan tas till vara. Ett urval återges under respektive rubrik.

Grundförutsättningar

Hur kan man ge mer utrymme och bättre stöd till försöksverksamhet, innovation och företagande i den kulturella och den kreativa sektorn?

Hur ska EU och medlemsstaterna uppmuntra till partnerskap mellan konst- och formgivningsskolor och företag som ett sätt att främja företagskuvöser, startande av nya företag och entreprenörskap, samt utveckling av e-färdigheter?

Hur kan man främja privata investeringar och förbättra den kulturella och den kreativa sektorns tillgång till finansiering? Ger finansiella instrument på EU-nivå mervärde när det gäller att stödja och komplettera insatserna på nationell och regional nivå? I så fall hur?

Hur kan man förbättra investeringsberedskapen hos företag inom den kulturella och den kreativa sektorn? Vilka specifika åtgärder skulle kunna vidtas och på vilken nivå? (regional, nationell, europeisk)

Lokal och regional miljö som startpunkt för global närvaro

Hur kan man stärka den kulturella och kreativa sektorns integration i den strategiska regionala och lokala utvecklingen? Vilka verktyg och vilka partnerskap krävs för ett integrerat tillvägagångssätt?

Vilka nya instrument bör tas i anspråk för att främja kulturell mångfald genom rörlighet för kulturella och kreativa verk, konstnärer och kulturutövare i och utanför EU? I vilken utsträckning kan virtuell rörlighet och tillgång till Internet bidra till dessa mål?

Vilka verktyg på EU-nivå bör införas eller stärkas för att främja samarbete, utbyte och handel mellan EU:s kulturella och kreativa sektor och länder utanför EU?

Den kulturella och kreativa ekonomins sidoeffekter

Hur kan man påskynda sidoeffekterna från den kulturella och kreativa sektorn på näringslivet och samhället i stort? Hur kan verkningsfulla former för sådan kunskapsspridning tas fram och tillämpas?

Hur kan kreativa partnerskap främjas mellan den kulturella och kreativa sektorn och skolor, högskolor, företag och myndigheter?

Hur kan man bättre stödja tillvaratagandet av befintliga mellanhänder och framväxten av mellanhänder mellan konstnärer och den kulturella och kreativa sektorn å ena sidan och skolor, högskolor, företag och myndigheter å andra sidan?

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Grönboken påverkar inte gällande rätt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Grönboken har i sig inga budgetära konsekvenser. Eventuella effekter på EU-budgeten och statsbudgeten beror på utformning av förslag som kan komma som följd av grönboken.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen lyfter fram den kulturella och den kreativa sektorns potential. Grönbokens slutsatser ligger väl i linje med den svenska politiken och de insatser som genomförs i Sverige, t.ex. inom ramen för regeringens handlingsplan för kulturella och kreativa näringar.

Mot bakgrund av Sveriges budgetrestriktiva hållning ska Sverige dels agera för att ekonomiska konsekvenser av eventuella förslag som kan komma som följd av grönboken begränsas både på statsbudgeten och EU-budgeten, dels agera för att sådana förslag i största möjliga mån ska finansieras över nationell budget framför EU-budgeten.

Finansiering ska ske i linje med de principer om neutralitet för statsbudgeten som slås fast i proposition (1994:95:40) om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet bland annat uppmanat kommissionen att ”förttydliga vad en europeisk vision om kultur, kreativitet och innovation innebär och att utforma strukturerade politiska åtgärder [...] som bör utgöra en del av en verklig europeisk kulturstrategi”. Övriga institutioners ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Grönboken har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt på grönböcker.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt i denna fråga.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen inbjuder aktörer och organisationer att lämna synpunkter fram till 30 juli 2010. Det är ännu för tidigt att säga hur kommissionen kommer att gå vidare efter den konsultation som nu påbörjas med grönboken. Det beror i hög grad på utfallet av konsultationen. Det är dock klart att kommissionen lägger mycket stor vikt vid de frågor som lyfts i grönboken och att man därför sannolikt kommer att återkomma med konkreta förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för den kulturella och den kreativa sektorn. Konsultationen i frågan kan också förväntas få betydelse som underlag inför kommissionens förslag på kulturområdet inför ett nytt finansiellt perspektiv. Det belgiska ordförandeskapet har aviserat att man under hösten 2010 kommer att följa upp frågan om den kulturella och den kreativa sektorn, både med en särskild konferens i september och som ett tema på det informella ministermöte man planerar i oktober.

4.2 Fackuttryck/termer

Med *den kulturella sektorn* avses i grönboken den sektor som producerar och sprider varor eller tjänster som vid den tid de utarbetas anses ha en särskild kvalitet eller användning eller ett särskilt ändamål som införlivar eller förmedlar kulturyttringar, oberoende av sitt eventuella handelsvärde. Förutom de traditionella konstsektorena (scenkonst, bildkonst, kulturarv, inbegripet den offentliga sektorn) omfattar de film, dvd och video, TV och radio, videospel, nya medier, musik, böcker och press. Detta begrepp definieras i förhållande till kulturyttringar inom ramen för 2005 års Unescokonvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar.

Med *den kreativa sektorn* avses i grönboken den sektor som använder kultur som material och har en kulturell dimension, även om dess produkter främst är funktionella. I sektorn ingår arkitektur och formgivning där man integrerar kreativa element i bredare processer, samt undersektorer som grafisk formgivning, modedesign eller reklam.